

Nyt fra Frøslevlejren

Foreningen Frøslevlejrens Venner marts 2023 - nr. 106

Udgivet i samarbejde med D.s.i. Frøslevlejren

Indhold	
Nyt fra D.s.i. Frøslevlejren.....	3
Frøslevlejren 4. Maj 2023.....	5
Frøslevlejrens Venner –Generalforsamling 2023.....	6
Emslandlager Dalum XII.....	7
Dalumlejren bliver lavet om til udstilling.....	9
Af Ole Blædel.....	9
HIC MORTUI VIVUNT.....	11
Nyt fra Frøslevlejrens Museum 2022.....	23
Amnesty International i Frøslevlejren.....	30
Frøslevlejrens Museum.....	33
Barak H1.....	34
Hjemmeværnsmuseet.....	35
FN Museet i Frøslevlejren.....	36
Alex Binneballes Fond.....	37
Adresser vedrørende Frøslevlejren.....	39

Forord

I samarbejde med D.s.i. Frøslevlejren, museer, institutioner og udstillere i Frøslevlejren er det også i 2023 blevet muligt for Foreningen Frøslevlejrens Venner at udgive Nyt fra Frøslevlejren.

Foreningen Frøslevlejrens Venner takker for den gode dialog og det gode samarbejde med alle medlemmer samt ikke mindst alle i lejren – et samarbejde der afspejles i PR-gruppens drøftelser og tiltag, idet alle bidrager i et spændende og iderigt samarbejde, der også i år kan udmøntes i udvidet åbningstid og nye tiltag den 4. maj. – et projekt, der afvikles med stor respekt for mindehøjtideligheden fra kl. 20.

Nyt fra D.s.i. Frøslevlejren

Jan Riber Jakobsen

Formand for D.s.i. Frøslevlejren

Kære læsere af Nyt fra Frøslevlejren

I sidste års indlæg skrev jeg, at vi så frem til en spændende periode, hvor vi ville tage fat på udviklingsplanen for Frøslevlejren og ønskede, at vi sammen gik ind i projektet med åbent sind og vilje til at spille hinanden gode. Det ønske er blevet imødekommet, og der er sket mange ting, selvom det ikke så synligt i Frøslevlejren endnu. Det kommer!

Jeg vil benytte dette skriv til at sige tak til organisationerne i Frøslevlejren for at deltage engageret og nysgerrigt i møder og workshops det seneste år. Det er altid en fornøjelse at mærke engagementet for at få udviklet Frøslevlejren. Det bærer frugt og giver omtale af lejren både på tv og i de skrevne medier. Samtidig har arbejdet med udviklingsplanerne også ført til, at udviklingskoordinator, Ditte Hviid, har haft foretræde for Folketingets Kulturudvalg. Vi håber, at det sammen med vores fælles engagement i udviklingsplanerne, kan føre til, at staten vil støtte vores projekt. I første omgang med midler til at få gennemført en længe ventet energirenovering, som vi har vidst var nødvendig, men som for alvor indhentede os i 2022.

2022 bød på udfordringer, som ingen af os havde set komme, da jeg skrev mit indlæg sidste år. Vi blev konfronteret med krig i Europa og deraf fulgte stigende priser i hele samfundet. I Frøslevlejren har vi alle især kunne mærke det, når vi har fået el-regningerne. Det er derfor også vigtigt for mig at understrege, at energirenoveringen er allerøverst i udviklingsplanerne!

Ved 4. maj arrangementet i 2022 måtte vi endeligt samles igen. Derfor var det også positivt at se mange fremmødte til mindehøjtideligheden. I maj markerer vi igen befrielsen både i Frøslevlejren og på Facebook – vi starter allerede kl. 16.30 i Frøslevlejren, hvor alle udstillere og efterskolen i Frøslevlejren vil fortælle om deres arbejde i og uden for lejren. Og så starter vi mindehøjtideligheden, som vises på Facebook, en smule tidligere end vi plejer, nemlig allerede kl. 20.00. Det gør vi for at få plads til en gæstetaler, inden vi lægger krans og blomster ved mindestenen og hører Frihedsbudskabet. Vi er glade for, at Generalkonsul Kim Andersen, som den første har sagt ja tak til at være gæstetaler og vi glæder os til at byde ham velkommen.

2023 er nu godt i gang. Med udgangen af februar har vi sagt farvel til Benny Frederiksen, som efter 14 år som teknisk serviceleder i Den Selvejende Institution Frøslevlejren går på en velfortjent pension. Vi ser frem til at få stillingen besat, med en medarbejder der ligesom Benny vil sætte sit positive præg på lejren.

Jeg glæder mig til at se, hvad resten af 2023 bringer. Jeg håber og tror på, at jeg næste år vil kunne berette om endnu flere gode ting i Frøslevlejren – og forhåbentligt vil udviklingsplanerne være endnu mere tydelige for jer og vores gæster næste år.

4. maj i Frøslevlejren

NYT PROGRAM!

Program

Kl. 16.30: Efterskolen underholder i Teaterbarakken K14

Kl. 17-20: Kom og oplev hele Frøslevlejren. Museerne har åbent og fortæller om deres arbejde i og uden for lejren. Gratis entré hos FN, Hjemmeværnet, Beredskabsforbundet og Amnesty International. 75 kr. for entré hos Nationalmuseet.

Kl. 17-19: I kan købe aftensmad hos Frøslev Efterskole til 75 kr. pr. person

Kl. 19.30: Den Sønderjyske Garde spiller ved Hovedvagtårnet

Kl. 20.00: Velkomst v. formand for D.s.i. Frøslevlejren, Borgmester Jan Riber Jakobsen

Kl. 20.10: Gæstetale v. generalkonsul Kim Andersen

Kl. 20.25: Vi lægger blomster og kranse ved mindestenen og "Last Post" blæses

Kl. 20.34: Frihedsbudskabet fra BBC den 4. maj 1945 lyder i lejren
Dannebrog hejses, og vi synger "Altid frejdig, når du går"

Kl. 20.40: Mindeandagt

Efter mindeandagten synger vi "En lærke letted"

Kl. 20.50: Kaffebord og fællessang i Barak W7 under ledelse af Frøslev
Efterskole til 50 kr. pr. person

FRØSLEVLEJREN

Find os på Lejrvejen 105, 6330 Padborg

Frøslevlejrens Venner –Generalforsamling 2023

Hermed indkaldes til ordinær generalforsamling, tirsdag den 4. maj 2023, kl. 1600 i foreningslokalerne i Barak H7 i Frøslevlejren. *Inden mødet er der fra kl. 1500 mulighed for at få kaffe og kage (foreningen er vært).*

Kl. 15.40 lægges blomster ved Prebens sten.

Dagsorden ifølge vedtægternes § 7

1. Valg af dirigent
2. Aflæggelse af beretning for det forløbne år
3. Forelæggelse af det reviderede regnskab til godkendelse
4. Bestyrelsens forslag til foreningens aktiviteter for det kommende år
5. Indkomne forslag og eventuelle forslag til vedtægter, ændringer
6. Fastsættelse af kontingent for det kommende år
7. Valg af bestyrelsesmedlemmer og suppleant
På valg er:
 - Asger Larsen (HAJ), Bredebro (modtager genvalg)
 - Bjarne Hansen, Ryslinge (modtager genvalg)
 - Valg af suppleant (nuværende er Jens Peter Rasmussen, Sønderborg Padborg)
 - Valg af statsautoriseret revisor (nuværende er Sønderjysk Revision, Padborg)
8. Eventuelt

Forslag skal være formanden i hænde senest torsdag den 27. april 2023. Hvis medlemskontingent er indbetalt senere end 28. april 2023 bedes dokumentation for indbetalingen medbragt.

På gensyn den 4. maj Bestyrelsen

Emslandlager Dalum XII

Af Ole Blædel

”Ingenting – der findes intet andet end transformatorstationen uden for lejren i Dalum”

Sådan har jeg altid fået at vide. Om det er danskere, der ved noget om lejren, eller om det er tyskere, så er det altid det svar, jeg har fået. Uanset om det er arkivet i Neuengamme, eller om det er Gedenkstätte Esterwegen, der varetager mindet for de 15 lejre i Emsland, som området hedder ved den tysk-hollandske grænse. Ingenting!

Baggrunden for min søgen efter spor fra netop den lejr er, at min morfar, sammen med ca. 120 andre danske fanger, var indsat her.

Langt de fleste af disse danskere var blevet sendt fra Frøslev til Neuengamme den 21. december 1944 på den såkaldte juletransport. Lige efter nytår blev de sendt videre til den lille by ved den hollandske grænse, hvor de blev sat til at grave panzergrave, som en del af den store Friservold, der skulle afskærme fra en allieret invasion igennem Holland, ind gennem Nordvesttyskland. Byen Dalum ligger tæt på den list større by Meppen, og derfor kendes lejren også af nogen som Meppen-Dalum lejren.

Min første interesse for dette opstod i 2018, da jeg begyndte arbejdet med ”Et halvt år i Gestapos kløer”, som er en beretning om min morfars tid i tysk fangenskab.

Jeg lærte hurtigt, at der fandtes spor efter skyttegrave i nablejren Versen, hvor der i øvrigt også var danske fanger. På samme måde ved jeg, at man kan finde spor ved Husum-Schwesing lejren. Og alle mulige andre steder.

Men ved Dalum skulle der altså ikke kunne findes noget. Grunden er, at jorden omkring lejren er blevet gjort til landbrugsjord, og derfor er alt blevet pløjet op og jævnet ud, og derfor er alle panzergravene altså væk.

Men heldigvis findes der trodsige mennesker. Folk der er klar til at trodse de kloge hoveder, og se om ikke der alligevel kunne være noget at finde.

Sådan et menneske har jeg lært at kende i Finn Verner Nielsen i forbindelse med mit nyeste bogprojekt "Stemmer fra mosen – danske KZ-fanger i helvedes forgård"

Finn og jeg arbejder sammen på denne bog, og Finn troede helt enkelt ikke på, at det kunne være rigtigt, at der ikke var noget tilbage overhovedet!

I forhold til almindelige skyttegrave, så er en panzergrav noget større. Den er lavet til at en kampvogn kan køre ned i den, men ikke komme op igen, og dermed standse eller forsinke en allieret invasion. Derfor var Finn overbevist om, at vi stadig kunne finde noget.

Derfor har vi fået bestilt luftfotos af området, taget i februar og marts måned 1945, hvor man tydeligt kan se hvor der er gravet. Med tålmodighed og mange timer foran computeren og Google Maps lykkedes det Finn at finde fire-fem steder, hvor han mente, at der stadig kunne være spor i naturen efter disse grave. Typisk i skovstykker, hvor man ikke har pløjet det hele op, for at lave marker.

Og ganske rigtigt! I foråret sidste år havde vi heldet med os – vi fandt flere tydelige spor efter disse panzergrave i udkanten af skoven i området. Flere meter brede, og typisk ca. et par meter dyb. I tidernes

morgen var gravene noget dybere, men mere end 80 år har gjort at visne blade og træer er formuldet, og dermed fyldt gravene op. Men de er

der, og de er tydelige. Og når folk fremover spørger, så kan vi med et rungende JA fortælle, at der stadig findes spor i naturen efter det

arbejde, som bl.a. danskere var tvunget til at lave.

I øvrigt har vi fået lovning på at denne del af historien bliver fortalt i den udstilling man er ved at indrette i transformatorstationen i Dalum, så også de danske fangers historie bliver husket.

Det er vi faktisk lidt stolte over!

Dalumlejren bliver lavet om til udstilling

Af Ole Blædel

I mange år, har det eneste tydelige tegn op at der har været en koncentrationslejr i den lille tyske by Dalum, været den gamle røde transformatorstation.

En stor, firkantet bygning, som med tiden efterhånden var ved at gå i forfald. Særligt var det tydeligt at se på taget, der

langsomt var ved at falde sammen.

Men i 2020 begyndte arbejdet med at gøre stedet til et museum eller retteligt måske mere en udstilling.

Den daglig leder ved det store Gedenkstätte Esterwegen, der varetager minderne for alle 15 lejre i området, Martin Koers, tog sammen med lokale folk initiativ til at bygningen skulle laves om til en udstilling, der fortæller lejrens historie.

Tanken er, at bygningen bliver tilgængelig for alle, men at der ikke kommer til at være omvisere eller andet personale i udstillingen til hverdag.

Man bliver som gæst taget med på en rundtur i lejrens historie, helt fra før krigen, hvor det var interneringslejr for politiske fjender af systemet, op gennem krigen, hvor den de første år var krigsfangelejr for særligt sovjetiske fanger, og til 1945 hvor lejren var såkaldt udekommando for Neuengammelejren ved Hamborg.

Det var i den sidste tid, under Neuengamme, at der var danskere i lejren. Ca. 120 danske fanger blev deporteret hertil, for at være med til at grave panzergrave i den såkaldte Friservold, der skulle værne mod en allieret invasion gennem Holland og ind i Nordvesttyskland.

Efter krigen skiftede lejren navn til Lager Erika, og husede internt fordrevne tyske flygtningen fra særligt den østlige del af Preussen. Den dag i dag er der stadig lokale i området der har boet i lejren som flygtningen. Endda er der lokale der er født her.

Stedet har derfor stadig stor lokal betydning, og det er med den tanke, at arbejdet er sat i gang.

Det forventes at udstillingen kan indvies i sensommeren 2023

HIC MORTUI VIVUNT

Af Dennis Larsen

Museumsinspektør ved Frøslevlejrens Museum

Ovenstående latinske tekst skrevet med kul og gengivet med store bogstaver på en hvid mur kunne en kort overgang i efteråret 1944 – trods efterårsvejret – observeres ved indgangen til den tyske kz-udelejr Porta Westfalica-Barkhausen ved Minden.

Ifølge nu afdøde tidligere kz-fange, medlem af Frit Danmarks Studentergruppe og medlem af Holger Danske, Jørgen Kieler var den synlig, da han og 98 andre danske fanger onsdag den 20. september 1944 i rækker af fem marcherede ind i udelejren, som var underlagt stamlejren kz Neuengamme. Størsteparten af danskerne gjorde sig formodentlig ikke ret mange overvejelser ift. tekstens indhold, men for de latinkyndige blandt mændene – herunder Kieler – var teksten et ilde varsel, idet den fortalte, at her levede de døde.

*Jørgen von Führen Kieler. 23.08.1919-
19.02.2017 Frøslevlejrens Museum*

Blandt de fanger, som passerede teksten ved indgangen, var også den dengang 26-årige Preben Holger Larsen, som den 29. august 2022 – 78 år efter sin død i tysk kz-lejr – bisættes i Mindelunden i Ryvangen – i dag landets mest betydningsfulde erindringssted for 2. verdenskrig. Prebens urne nedsættes i gravlunden i nærheden af 31 andre modstandsfolk, som under krigen ligeledes mistede livet i de tyske kz-lejre, men allerede

i 1947 var blevet identificeret af de danske myndigheder, hjemført og efterfølgende blevet genbegravet i gravlunden. I alt lykkedes det i 1947 at hjemføre ligene af 115 danske kz-fanger.

Silkeborg-København-Horserød

Preben Holger Larsen var født lørdag den 15. juni 1918 i København, som søn af værkfører Jens Jørgen Carl Johan Larsen og fru Hedvig Emilie Elisabeth. Oplysningerne om Prebens unge år er yderst sparsomme, men Preben blev dog efter krigens afslutning, betegnet som begavet, flittig, i besiddelse af praktisk håndelag og et stort organisatorisk talent. Desuden havde han gode kunstneriske evner og et efter sigende legendarisk smittende humør. Efter først at have afsluttet Realskolen i Silkeborg uddannedes Preben til maskinarbejder i hjembyen. Dernæst aftjente han sin værnepligt, som fandt sted netop på tidspunktet for den tyske besættelse af Danmark den 9. april 1940. Hvordan Preben oplevede det ydmygende danske nederlag den 9. april, og hvad han mente om den efterfølgende besættelse, vides ikke, men måske blev begivenhederne anstødsstenen til, at han senere valgte at gå aktivt ind i modstandskampen. Efter værnepligtens afslutning flyttede Preben til København for at videreudanne sig og udleve drømmen om at blive kunstmaler, alt imens han passede et job som værktøjsmager.

I sommeren og efteråret 1943 valgte han at involvere sig aktivt i modstandskampen, idet han blev medstifter, redaktør og distributør af det illegale blad med navnet "29. August". Bladet eksisterede frem til marts 1944, hvorefter bladet og Preben kom til at indgå i en gruppe, som udgav bladet "Fri Presse". Allerede i maj fik det omfattende illegale arbejde dog konsekvenser for Preben. Gestapo afslørede trykkeriet, konfiskerede flere tusinde numre og arresterede den 7. maj 1944 Preben m.fl. for fremstilling og distribution af illegale blade. Tyskerne indsatte ham i første omgang i Vestre Fængsels tyske afdeling; dernæst blev han overført til Polizeigefangenenlager Horserød.

67

Der Befehlshaber
der Sicherheitspolizei und des SD
in Dänemark.

København, den 25.5.44.

Sachbearbeiter: IV 4 b - Wäke -

Bef. d. G. o. u. d. SB
 Gelangselser Horserød
 d. 7. MAJ 1944
 Ant.

Aufnahmebefehl

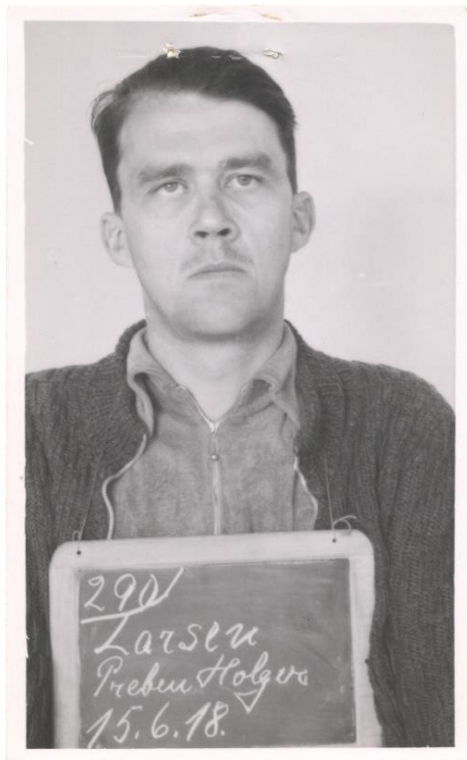
Der Larsen, Preben Holger
 geb. am: 15.6.18., in: København
 wohnh. in (Ort, Straße) Kphg. Frederikssundsvej 28 IV
 Beruf: Werkzeugmeister
 Religion: Ev, Familienstand: led
 Staatsangehörigkeit: Dänemark
 Grund der Festnahme: Herstellung u. Verbreitung ill. Schriften
 Festn. 7.5.44.
 ist als Häftling in dem Lager Horserød aufzunehmen.
 Bemerkungen über Haftvollzug, Fesselung, Heranziehung zur Aussen-
 arbeit usw.

KEINE AUGENARBEIT.

Larsen ist am 1.6.44
 Transport von 195 Häftlingen nach
 D. ueberstellt

I Auftrags:
Wäke
 KOS.

2094. JPP. Pl.

Til venstre ses den tyske Aufnahmebefehl for Preben Holger Larsen og til højre det tyske Erkenningsfoto, hvor han ses uden sine ellers vanlige briller. Af det tyske dokument fremgår, at Preben på anholdelsestidspunktet den 7. maj var bosiddende på Frederikssundsvej 28 IV i København, var værktøjsmager, og at han skulle indsættes i Polizeigefangenenlager Horserød. Derudover fremgår det, at Preben ikke måtte arbejde uden for lejren, og at sagsbehandleren hos Gestapo havde været en kriminalkommissær Wäke, som vi i dag ved, ofte håndterede sagerne vedr. den illegale presse. Det originale dokument beror hos Rigsarkivet og fotoet hos Frøslevlejrens Museum.

Horserød-FrøslevLørdag den 12. august 1944 sluttede fangenskab i Polizeigefangenenlager Horserød imidlertid for Preben. Sammen med 740 andre fanger blev han i tidsrummet fra kl. 02.00 og frem eskorteret ud til og op i ventende danske busser, som bevogtedes af svært bevæbnede tyske politisoldater. I busserne skulle fangerne hurtigt tage plads, hvorefter de blev beordret til at sidde med hænderne foldet bag nakken. Til at overvåge, at de forskellige tyske ordrer hele tiden blev fulgt, var der i hver bus tre tyske politisoldater. To af disse tre soldater var bevæbnet med afsikrede maskinpistoler og var placeret i hver sin ende af bussen. Efter endt indstigning af fanger forlod køretøjerne i det tidlige morgengry lejren i det nordsjællandske og satte kurs mod Helsingør Havn. Turen gik ad en nøje planlagt og meget stærkt bevogtet rute, som bl.a. fulgte den smukke Aalsgaarde Strandvej. Man ankom uden nogen former for problemer til førnævnte havn. Efter ankomsten blev fangerne gennet ombord og ned i lasten på et gråmalet, tysk troppetransportskib ved navn Mars. Kl. 07.00 var man fra tysk side parat, og skibet forlod derfor havnen med sin last af fanger forsvarligt låst under dæk.

Fotoet til venstre viser sværtbevæbnede tyske politisoldater på kajen i Helsingør den 12. august 1944 ifm. overflytningen af de 741 fanger til tyske Polizeigefangenenlager Frøslev ved Padborg. På fotoet til højre ses en del af den endnu ufærdige lejr, som blev bygget i statsplantagen i Frøslev i foråret og sommeren 1944. Fotoet er taget af en lokal snedkermester på et ukendt tidspunkt i foråret 1944. Frihedsmuseet. Frøslevlejrens Museum

Efter om lørdagen at have sejlet mod syd langs Sjællands kyst –

og desuden ligget underdrejet i Storebælt i længere tid – lagde Mars søndag den 13. august kl. 19.00 til sidst til kaj i Flensborg Havn med sin last af naturligt nok ængstelige fanger.

For fangerne fulgte på ny en indstigning i danske busser og en køretur, som endte med at sende dem tilbage over den dansk/tyske grænse og ud til den tyske Polizeigefangenenlager Fröslev ved Padborg, som i hast var blevet opført i foråret og sommeren 1944. En aftale om opførelse af en lejr i Danmark havde taget sit udgangspunkt i januar 1944. Her havde direktøren for det danske udenrigsministerium, Nils Svenningsen under et møde med den tyske rigsfuldmægtigede i Danmark, dr. Werner Best foreslået denne, at der blev opført en lejr i Danmark. Forslaget blev fremsat i forsøget på at forhindre yderligere folkeretsstridige deportationer af danske statsborgere til tyske kz-lejre og fængsler. Ved samme lejlighed havde den danske direktør også forsøgt at bane vejen for en repatriering af de hundredvis af fanger, som – trods flere protester fra departementchefstyret – allerede var blevet deporteret efter den danske regeringens tilbagetræden den 29. august 1943 og frem til januar 1944. Fra tysk side afviste man i første omgang forslaget, men efter yderligere forhandlinger enedes parterne i marts om, at tyskerne skulle være byg- og driftsherrer, og de danske myndigheder skulle betale for opførelsen af lejren og ikke mindst den daglige drift. Tyskerne gav desuden vage tilsagn om tilbageførsel af de allerede deporterede.

De første fanger ankom relativt sent søndag den 13. august til Gestapos lejr med dets mange træbarakker, høje pigtrådshegn og ikke mindst seks vagttårne med lysende projektører, som hævede sig truende i vejret og var bemandede og bestykket med skudklare rekylgeværer. Fangerne blev i første omgang anbragt i ni barakker, som var 43 meter lange og 11,5 meter brede og hver beregnet til 100 fanger. Hvor Preben blev anbragt, ved vi ikke; ej heller, hvordan han opfattede sin situation, eller hvordan fangetilværelsen efterfølgende formede sig for ham i den korte tid, som han var i Gestapolejren i det sønderjyske.

Frøslev-Neuengamme

Preben forblev i sidste ende kun i Polizeigefangenenlager Frøslev i 33 dage, idet de tyske tilsagn viste sig ikke at være så sikre, som de danske myndigheder havde håbet. Fredag den 15. september 1944 valgte man fra tysk side at deportere 195 af de, ifølge dem, sværest belastede sabotører fra Frøslev til tysk kz-lejr, herunder Preben. At beslutningen var blevet truffet, begrundede man efterfølgende fra tysk side med den seneste udvikling i Danmark, og at der var tale om modforanstaltninger imod likvideringer og mord foretaget af modstandsbevægelsen.

De udvalgte skulle indsættes i den tyske krigsindustri som arbejdskraft. Efter om formiddagen at være blevet gennet op i tyske lastbiler, blev fangerne kørt til Tyskland. Nærmere bestemt til en lille banegård ved navn Harrislee, som lå i kort afstand af Frøslev lige umiddelbart på den anden side af den dansk/tyske grænse. På stationen blev fangerne, sammen med deres få medbragte ejendele, anbragt i fem trange, beskidte og dårligt ventilerede togvogne. Efter klarmelding til lokomotivføreren satte toget i gang og kørte mod kz Neuengamme ved Hamborg med sin last af 195 danske fanger. Heraf var tre kvinder, som senere blev ført til kz Ravensbrück og tretten, herunder Preben, som var blevet deporteret pga. deres illegale bladarbejde. Ifølge historikeren Henrik S. Kristensen døde seks af disse mænd i kz eller som følge af opholdet. For den samlede transport skulle det komme til at dreje sig i alt om 56 mand.

Neuengamme-Porta Westfalica Barkhausen-Neuengamme

Lørdag den 16. september omkring kl. 17 ankom transporten til kz Neuengammes egen banegård beliggende syd for lejren. Fangerne ankom til den lejr, som langt de fleste danskere, der blev deporteret kom til at stifte bekendtskab med, og hvor det inferno og de forfærdelige forhold, som herskede der, trods enhver beskrivelse. Lejren og dens 87 udeleje eksisterede fra 1938 til 1945, og det anslås, at næsten 100.000 mennesker fra mere end tyve nationer passerede igennem lejren. Omkring 80.000 mænd og 13.000 kvinder fik et fangenummer i Neuengamme. Preben endte med at blive fange nummer 50.512. Halvdelen af fangerne, som passerede igennem lejren overlevede ikke opholdet eller døde som følge af det. Døden var

allestedsnærværende i lejren, og det samme var formodentlig den enkeltes angst for at dø. Fangerne døde ofte af sult inden for ganske få måneder pga. af den helt utilstrækkelige fangekost, af kulde, de dårlige sanitære forhold og deraf sygdom, det hårde arbejde, mishandling og stump vold hovedsageligt udøvet af privilegerede overfanger og SS.

Kz Neuengammes banegård fotograferet på et ukendt tidspunkt i formodentlig slutningen af 1943 eller starten af 1944. I baggrunden bag lokomotiverne, som udstøder damp, skimtes det centrale hovedvagtårn i lejren. Dette kan også ses i dag, men er ikke åbent for besøgende. Frihedsmuseet.

Vi ved i dag ikke, hvordan Preben oplevede selve ankomsten til lejren med dens vilkårlige brutalitet eller selve optagelsesproceduren, som praktiseredes og tjente til at knække fangerne. Ej heller ved vi, om han fornemmede den ulidelige stank af kålrabi, latrin, lig og røgen fra krematoriet, som overlevende danske kz-fanger efter krigen beskrev havde været så markant. Men det er dog ret sandsynligt.

Formodentlig har Preben først stået til appel og overhørt en slags "velkomst". Dernæst blev han og de andre fanger drevet til det såkaldte Effektenkammer, hvor de under råb og skrig skulle aflevere tøj og værdigenstande. Herefter fulgte kronragning og en nedværdigende klipning af al anden kropsbehåring samt bad og desinfektion. Herfra gik turen til Kleiderkammer, hvor fangerne fik udleveret noget miserabelt civilt tøj, som var påmalet store gule kryds eller på anden måde var markeret for at gøre fangen letgenkendelig og besværliggøre en eventuel flugt. Afslutningsvis modtog fangerne et blikskilt med fangenummer til at bære om halsen, et nummer til at sy på tøjet og en farvet stoffrekant, som i Prebens tilfælde var rød og betød, at han var kategoriseret som politisk fange. Med sidstnævnte greb var Preben blevet reduceret til et nummer, og han ville efterfølgende af sine vogtere kun blive kaldt ved dette nummer.

Preben forblev kun i stamlejren frem til mandag den 18. september, idet han sammen med 98 andre danskere blev kommanderet til Aussenlager Porta Westfalica for at arbejde. Danskerne havde efterfølgende fået udleveret den karakteristiske blå- og hvidstribede fangedragt og en slags støvler, som fangen Jørgen Kieler efter krigen beskrev som elendigt fodtøj fremstillet af tykke træbunde betrukket med lærredslapper og syet sammen med grove sømme.

Transporten, som i sidste ende kom til at bestå af i alt 200 fanger, ankom til banegården i Porta Westfalica sent om aftenen den 19. september. Fangerne blev dog ved ankomsten ikke lukket ud, men måtte forblive i de trange og uhumske togvogne indtil næste dag, hvor det skulle åbenbare sig, hvor man var havnet.

Til venstre ses Hotel Kaiserhof. Umiddelbart bag ved den imponante hovedbygning lå en tidligere teaterbygning, som kom til at huse Aussenlager Porta Westfalica-Barkhausen's fanger. Lejrens SS-ledelse, den politiske afdeling (Gestapo) og vagtmandsskabet var anbragt i en tidligere café, som lå umiddelbart over for Kaiserhof. Frihedsmuseet.

Transporten af fanger, viste det sig, var ankommet til Aussenlager Porta Westfalica-Barkhausen få kilometer fra Minden. Lejren der var underlagt kz Neuengamme, og var blevet oprettet den 18. marts 1944 og havde indledningsvis fået tilført knap 340 fanger. Oprettelsen var sket som en konsekvens af de allierede magters intensive angreb på og ødelæggelser af almindelig tysk industri og rustningsproduktion i de sidste måneder af 1943 og frem; Og på baggrund af en central tysk beslutning om at omlægge rustningsindustrien til underjordiske og dermed sikre produktionssteder. Omkring 1.500-1.600 fanger, herunder slutteligt 225 danskere, endte i denne lejr med at blive indsat til bl.a. at udbygge og klargøre minegange i området omkring lejren. Ved danskernes ankomst bestod den pigtråds-indhegnede lejr af Hotel Kaiserhofs teatersal, hvis dimensioner ifølge Kielers erindringer var ca. 80 x 30 meter, en større gård uden for salen, et helt utilstrækkeligt antal latriner og et vaskested med kun tyve vandhaner. Inde i selve salen fandtes bl.a. et område til overfangerne, et fangekøkken, to værksteder, et område til lejrens barberer, som sørgede for fangernes markante og ydmygende frisurer og en sygeafdeling med 30 køjer, som kort tid efter danskerne ankomst pga. overbelægning skulle blive flyttet. Midten af salen

benyttedes til de ofte endeløse appeller og indtagelse af den sparsomme forplejning, som var aldeles utilstrækkelig. Ifølge Kieler, som efter krigen færdiggjorde lægestudiet, havde fangerne i lejren i begyndelsen kun modtaget ca. 1.500 kalorier pr. mand. Dette blev senere sågar sænket til 600 kalorier pr. mand, hvilket gjorde det umuligt at opretholde livet. Langs siderne af salen var der opstillet køjesenge i fire etager med plads til 700 fanger, og hvori der lå et utilstrækkeligt antal uhumske, loppebefængte halmmadrasser og slidte tæpper, som meget ofte var beskidte af urin og ikke mindst afføring ofte forårsaget af hungerdiarré. Køjer og tæpper var ikke personlige, men blev skiftevis benyttet af fangerne på dag- og natholdet.

Den ansvarlige for lejrens drift var kommandanten SS-Obersturmführer Wicklein, som havde uddelegeret den daglige ledelse til den brutale Rottenführer Nau, der egenhændigt slog flere fanger ihjel. Forplejning til personale og fanger samt administration blev varetaget af den korrupte Unterscharführer Dahmen. Bevogtningen af fangerne stod relativt få SS-mænd for understøttet af hovedsageligt Luftwaffepersonel.

Fangernes daglige udmagrende og nedbrydende arbejdsindsats blev styret af den kriminelle fange og lejrældste, Knögel og dennes håndlangere af brutale fanger. De sidstnævnte drev, imod betaling i form af fødevarer, alkohol, tøj og tildeling af andre privilegier, under udøvelse af vold deres medfanger nådesløst frem under arbejdet. Arbejdstiden var for fangerne af tolv timers varighed alle ugens syv dage, og arbejdet blev udført under vanvittige og slavelignende forhold. En fransk fange ved navn Bleton forklarede om sit arbejde i minegangene: ”Jeg trækker min vogn tilbage og forsøger at komme fri. Et hjul bliver hængende igen. Fritz går løs på mig; nu lykkes det, jeg er forbi. Til alt uheld vælter min tipvogn på stigningen. Det er årsagen til prygl, men jeg har ikke tid til at tænke på det; jeg ser en skovl, jeg lægger igen og kører. Det forekommer mig, at det er som om, at jeg foretager mig nogle svimlende øvelser på et reb over en afgrund. Mine arme sitrer; mine ben sitrer. Og på trods heraf arbejder jeg så hurtigt, jeg kan.”

Roar Ploug. Frøslevlejrens Museum

Den 14. november 1944 døde formodentlig den første danske fange i Aussenlager Porta Westfalica- Barkhausen. Det var den 39-årige kaptajn og fange nr. 50.365, Roar Ploug. Fem dage senere var det den 30-årige prokurist fra Gråsten med fangenummer 50.413, Holger Biehl. Tre dage senere kostede opholdet i kz Preben Holger Larsen livet. Ifølge forskelligt kildemateriale skulle døden være indtruffet i en togvogn under tilbageførsel af syge fanger til kz Neuengamme eller på selve reviret i stamlejren. Af en i dag endnu eksisterende dødsattest, som blev udstedt den 22.11.1944 på baggrund af udsagn fra en Gestapo-medarbejder, døde Preben kl. 12, som følge af lungebetændelse og ophør af hjerte-kredsløbsfunktionen. Preben blev tre dage senere brændt i lejrens krematorium. På urnelåget stod: Preben Holger Larsen. Geboren 15.6.18. Gestorben 22.11.1944. Feuerbestattung 25.11.1944.

Id. nr.	Højde	Name	Geb.-Da.	Shirts-lag	de	1943/44. Todesursache.
398	170	Takab	Lambert	15.10.02	22.11.44	11005 Hergesellag
399	166	Kansen	Preben Holger	15.6.18	22.11.44	12005 Torsagen von H. in Torsenlauf
400	168	Cornincol	Jean Marie	28.7.1885	25.11.44	3205 Cardiale Insuffizienz
401	168	Lauchbord	Konrad Henri	23.5.1900	"	3705 Allgem. Herzschwäche
402	168	Veystones	Jean-Jacques	16.11.1878	"	3805 Lungenschwäche
403	168	de Bigault de Cr	André	15.8.1880	"	3905 Diphterie
404	168	Cembé	Emmanuel	30.5.1901	"	4005 Versagen von Herz u. Kreislauf bei Bronchopneumonie
405	168	Krusow	Wlad	11.11.1912	"	6005 Magen- u. Darmkatarrh
406	168	Wojciech	Stefan	1.8.1918	"	8005 Offene Lungentuberkulose
407	168	Slegmann	Johann	25.2.1891	"	8305 Herz-muskelschwäche
408	168	Ksiazek	Nichol	10.8.1895	"	8405 Versagen v. Herz u. Kreislauf bei Mieropneumonie
409	168	Rubins	Janis	20.10.1913	"	9005 Nocardia exudativa s.m.
410	168	Drownik	Johann	21.8.1916	"	9105 Offene Lungentuberkulose
411	168	Karpenko	Stefano	10.11.1890	"	1005 Allgem. Herzschwäche
412	168	Denendinger	Hans	24.7.1883	"	1005 Cardiale Insuffizienz
413	168	Hamelant	Johann	27.1.09	"	4005 Meningeentzündung
414	168	Tsinopawa	Abram	24.3.03	"	5205 Bronchopneumonie
415	168	Tsjaja	Karl	15.4.03	"	6005 Bronchopneumonie
416	168	Sypajzman	Synala	15.8.16	"	7005 Tors von H. in T. bei Meningentzündung
417	168	Bakumbann	Hans	17.12.06	"	10005 Pleuritis exudativa s.m.
418	168	W. Krause	Ernst	10.11.01	"	10005 Torsagen von H. in T. bei Meningentzündung
419	168	Hemelant	Johann	27.1.09	"	"

Sider fra Totenbuch (side 21) i kz Neuengamme, hvor Preben Holger Larsens navn og dødsårsag fremgår øverst på siden. Oplysningerne vedr. dødsårsagerne kan der dog ikke fæstes lid til. Tidligere fanger fortalte efter krigen, at SS i lejren havde forfalsket bøgerne. Dødsårsagerne blev ofte valgt vilkårligt ud fra en liste af sygdomme. Dette skete i et forsøg på at skjule dødsfald som følge af sult, mishandling, udmattelse og kulde m.m. Gedenkstätte Neuengamme.

Ifølge forskerne hos Gedenkstätte Neuengamme tog SS i oktober 1942 deres eget krematorium i brug. Efter dette tidspunkt blev flere lig jævnlige kremeret på en gang, og ofte blev der ikke længere taget noget hensyn til den enkeltes individuelle identitet. Om urnen faktisk indeholder resterne af Preben Holger Larsens jordiske kan således aldrig fastslås med sikkerhed. Men bisættelsen af urnen i dag er det bedste minde, vi kan sætte for ham. Sikkert er, at Preben Holger Larsen blev en af i alt 6.100 danskere, som ifm. den tyske besættelse af Danmark blev deporteret til kz lejre. Af dem anslås, at 10% mistede livet under eller som følge af opholdet.

Æret være hans minde!

Udvalgt litteratur:

Barfod, Jørgen: Helvede har mange navne. Frihedsmuseets venner. 1994.

Benz, Wolfgang / Distel, Barbara. Der Ort des Terrors. Geschichte der nationalsozialistischen Konzentrationslager, 5: Hinzert, Auschwitz, Neuengamme. 2021.

Kieler, Jørgen: Hvorfor gjorde i det. Personlige erindringer fra besættelsestiden i historisk belysning. Gyldendal. 2001.

Kristensen, Henrik S: Gestapos fangelejre i Danmark. Horsørød 1943-44. Frøslev 1944-45. Gyldendal. 2021.

Stræde, Therkel m.fl.: De nazistiske koncentrationslejre. Studier og bibliografi. Syddansk Universitetsforlag. 2009.

Arkiver: Frihedsmuseets arkiv, Frøslevlejrens Museum, Gedenkstätte Neuengamme. Arolsen Archives.

Nyt fra Frøslevlejrens Museum 2022

Af Morten Teilmann-Jørgensen, Museumschef

Besøgstal

Knap 28.000 gæster besøgte museet i år. Det er en lille fremgang og et godt første skridt på vejen til, at løfte besøgstallet mærkbart de kommende år.

Især i sommermånederne kommer der mange gæster og i 2022 tilkøbte en stor del af dem vores tilbud om rundvisninger. Faktisk er rundvisningen *Port til Port* utrolig populær og får stor ros fra gæsterne.

Årets nyhed

Den store nyhed i 2022 var dog det Escape Room, der stod klar lige inden sommerferien. Escape Rooms er et fænomen som findes i mange forskellige varianter i mange byer i Danmark og ude i den store verden. Især hos den yngre målgruppe er det et kendt fænomen, men mange familier har også været forbi dette nye tiltag.

Et af rummene i barak H4 er blevet forvandlet til lejrkommandantens kontor. I dette ret trange rum skal grupper med op til fem deltagere, løse en række komplicerede opgaver og gåder der til sidst skal ende i en storstilet (fiktiv) fangeflugt.

Escape Room'et har været en succes i Frøslevlejrens Museum, hvor der for gæsterne har været garanti for en spændende oplevelse sammen.

Vi har selvfølgelig nøje vurderet om et escape room kan finde sin plads på et sted som Frøslevlejren. Vi mener, at vi holder en god balance mellem

mindsted og et sted, hvor interessen for den periode i historien skal vækkes til live. Tilbagemeldingerne fra gæsterne har været rigtig gode og efter en begyndelse, hvor opgaverne nok var lidt for svære,

har vi nu fundet et leje, hvor løsningerne er mere enkle. Dette formidlingstiltag fortsætter i det nye år.

Film og TV

For den opmærksomme biografgænger, så var Frøslevlejren også med i en af årets store biograffilm om besættelsestiden. De Forbandede År 2 foregår ikke i Frøslevlejren, men flere filmscener blev optaget i og uden for barak H4. Så på den måde fik lejren lidt opmærksomhed på det store lærred.

I det hele taget har ansatte i lejren sørget for god eksponering i forskellige medier i det forgangne år. TV2 Nord laver blandt andet fortællinger om flere Gestapo-fangers historie. Museumsinspektør Dennis Larsen var også en markant deltager i TV-dokumentarserien Hitlers Danske soldater på DR. Denne og flere andre store og små optrædener i medierne er med til at sætte museet på landkortet.

For børn og unge

I Frøslevlejrens Museum forsøger vi hele tiden at løfte formidlingen for børn og unge. Nye formidlingspakker til skoler er på vej og i efteråret 2022 afholdt lejren et arrangement med René Meyrowitsch, der med forældre og storebror blev reddet hjem fra Theresienstadt med de Hvide Busser. Børne- og Undervisningsministeriet har støttet en foredragsturne med René. Fem gange i Frøslevlejren og fem gange på Sjælland i løbet af det næste halve år.

Museet var i år også involveret i et samarbejde med Mindelunden i København og Gedenkstätte Neuengamme i forbindelse med afdækningen af historien om Preben Holger Larsen og den senere mindehøjtidelighed i Mindelunden.

Databaser

I sidste del af året har medarbejdere fra museet påbegyndt arbejdet med Modstandsdata-basen. Arbejdet med forespørgsler og opdateringer af denne database ligger lige for hos os i Frøslevlejren. Vi arbejder meget med Frøslevlejrens Fangekartotek, som vi tidligere har manuelt korrigeret og løbende tilføjer oplysninger til. Vi får en del henvendelser fra efterkommere og pårørende, som vi besvarer efter bedste evne, og arbejdet med Modstandsdata-basen er en naturlig forlængelse heraf.

Modstandsdatatabasen er en markant kilde til perioden og er et vigtigt og vægtigt redskab for alle, der ønsker at arbejde med frihedskampen, uanset om det er på et professionelt plan, eller det er en privat undersøgelse, f.eks. slægtsforskning.

Personale

En ny driftsleder er også kommet til lejren i 2022. Erling Mario Madsen blev ansat i foråret. Han kommer fra en stilling som leder af Vingsted Jernalder ved Vejle.

Frøslev - Foredrag

Lige nu er vi også ved at gøre klar til en nyhed. Vi vil gerne lade endnu flere gode fortællinger flyde ud i lejren. Derfor lancerer vi **Frøslev Foredrag**. En foredragsrække, der begynder med tre gode foredrag i foråret. Det handler om forsvundne nazidokumenter, forholdene i Gestapos kløer og til sidst fortællingen om danske SS-vagter. Det er den 15. marts, 19. april og 10. maj. Vel mødt!

Beredskabsforbundet

Af Carsten Iversen, direktør

**BEREDSKABS
FORBUNDET**
– så du kan tage ansvar

Beredskabsforbundet har som en af sine kerneopgaver for Forsvarsministeriet at informere om Redningsberedskabet i Danmark, for derved blandt andet

at hverve frivillige og deltidsansatte til beredskabet i Danmark.

Vores udstillingsbarak i H1 bidrager væsentligt til, at vi kan løse den del af vores opgave. Barakken havde sidste år mere end 10.000 besøgende, som ved selvsyn kunne konstatere, hvorledes beredskabet har bevæget sig igennem tiden. Fra en verdenskrig, til en koldkrig og til et årti, hvor vi har set flere kriser, som har en effekt på Danmark og danskerne hverdag. Corona, økonomi og Ukraine kriser er nu i danskerne bevidsthed. Krig på dansk jord er næppe sandsynligt, men følgerne af krigen i Ukraine er meget synlige og rammer os alle i form af højere priser og mere usikkerhed.

Netop information og uddannelse er grundstenen i hele arbejdet med BorgerBeredskabet, som bidrag til Danmarks samfundssikkerhed. Borgeren er i centrum for at være kriseparate i en eller flere situationer, hvor Danmark bliver ramt af hændelser, som vil kræve, at den danske befolkning har overvejet at have et så normalt liv som overhovedet muligt, indtil krisen er overstået.

Barak H1 og Beredskabsforbundet ønsker med udstillinger og aktiviteter at medvirke til, at Danmarks befolkning bliver mere selvhjulpne- kan klarer sig selv og deres nærmeste i en periode. Netop ved at have opmærksomhed på, og tillære sig færdigheder der gør borgeren mere selvhjulpne, bliver borgeren en del af løsningen og ikke en del af problemet.

Beredskabsforbundet og Barak H1 har ambitioner om, at der snarest skal ske en udvidelse af udstillingerne, så der kommer endnu mere fokus på den samfundssikkerhed, som indimellem bliver udfordret af kriser i et efterhånden noget komplekst samfund.

Nyt fra Hjemmeværnsmuseet

Af Jens Peter Rasmussen, formand

Når Hjemmeværnsmuseet i Barak H 2 lørdag den 1. april åbner døren for den nye sæson, sker det igen – traditionen tro - med en fornyelse af udstillingen. Denne gang fortælles ved hjælp af plancher, billeder og effekter historien om, hvordan Hjemmeværnet støttede sundhedsvæsenet i kampen mod COVID 19.

Med denne udstilling fortsætter Hjemmeværnsmuseet sin tradition med hvert år at forny udstillingen med et tema, som er meget interessant også for det yngre publikum. Tidligere udstillinger har handlet om Hjemmeværnets deltagelse i opgaver i udlandet og Hjemmeværnets støtte til politiet ved grænsebevogtningen.

Ved Hjemmeværnsmuseet er der gennem længere tid forberedt et skifte i den daglige ledelse af museet. Anders Hygum Olsen har af helbredsmæssige årsager valgt at trække sig ud af det omfattende arbejde som leder af museet. Anders har deltaget som frivillig ved museet siden 1999, og han har været daglig leder siden 2014. Samtidig træder Anders' samlever Bodil M. Bach tilbage som leder af museets køkkenhold. Der skal også på dette sted lyde en stor tak til begge for deres omfattende indsats for museet.

Som ny leder overtager Bent Åge Andersen ved årsskiftet efter at have "stået i lære" ved Anders det seneste års tid. Samtidig overtager Bent's samlever Annette Bendtsen ledelsen af køkkenholdet efter

Bodil. Med dette generationsskifte har Hjemmeværnsmuseet sikret sig et stærkt ledelses-team i forhåbentligt mange år.

Hjemmeværnsmuseet har valgt at nedlægge sin støtteforening "Hjemmeværnsmuseets Venner". Støtteforeningens opgaver er nu lagt direkte i hænderne på bestyrelsen for Hjemmeværnsmuseet, idet et udvalg har den praktiske opgave at tage sig af medlemmerne samt at løse den uændrede opgave: at støtte Hjemmeværnsmuseet økonomisk og på anden vis medvirke til den fortsatte udvikling af Hjemmeværnsmuseet.

Lukningen af foreningen skulle ikke gerne kunne mærkes negativt af medlemmerne. Der vil fortsat blive opkrævet det sædvanlige kontingent og alle vil kunne følge med i museets virke ved at besøge museets hjemmeside: <http://hjemmevaernsmuseet.dk/>

Er man medlem af Facebook kan man også finde nyheder og deltage i debatten. Facebook gruppen kan man finde ved i søgefeltet på Facebook at taste: "Hjemmeværnsmuseet Frøslevlejren". Det er en offentlig gruppe, som har ca. 1.400 medlemmer.

Fra GAZA til
AFGHANISTAN

FN . Museet

Danmarks Internationale Veteranmuseum

Af Stig Ødorf, formand

FN Museet/Danmarks Internationale Veteranmuseum blev som det første museum af sin art i verden officielt indviet den 2. maj 1992 af Prins Henrik. Efterfølgende blev prins Joakim museets protektor.

Museets formål er at bevare mindet/historien om den indsats danske soldater, læger, sygeplejersker, feltpræster, politifolk og andre med mandat fra FN, OSCE, EU og NATO har ydet i bestræbelserne på at bevare eller skabe fred i verdens urolige områder, hvor disse end måtte være.

FN Museet/Danmarks Internationale Veteranmuseum har ved sidste generalforsamling i oktober 2022 skiftet ledelse.

Den i de sidste 12 års siddende formand Per Amnitsbøl Rasmussen afgik som formand og

Stig Ødorf (næstformand) blev valgt som ny formand

Ny næstformand blev Per Kragh Dich.

Den nye formand og næstformand har begge stor international erfaring. Formanden har gjort tjeneste for Rigspolitiet og EU i bl.a Gaza, Palæstina, Irak, De baltiske lande og Bryssel.

Alt i alt er det blevet til ca. 10 års udstationering af hans 39 år i dansk politi.

Arbejdsopgaverne har været i lederuddannelse og kapacitetsopbygning inden for politi og civil administration.

Næstformanden er stadig tjenestegørende i Søværnet, og har i den forbindelse været udsendt i flere FN missioner.

FN Museet/Danmarks Internationale Museum drives udelukkende af indtægter fra støttemedlemmer og ved web shop, udesalg af merchandise.

Alt arbejde på museet, herunder kustodeopgaver er ved frivillig ulønnet arbejdskraft.

Disse indtægter dækker driften af museet, som på årsplan udgør ca. 300.000 kr.

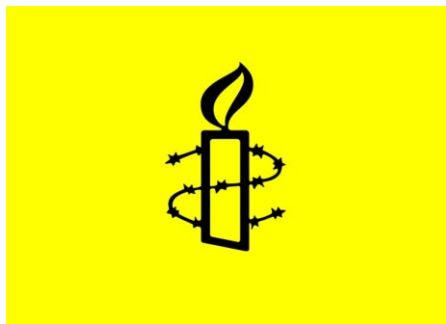
Udvikling af museets udstilling foregår i øjeblikket ved donationer målrettet på forskellige projekter.

Det er svært at sige hvordan museumsåret 2023 vil blive, men vi er fortrøstningsfulde og er optimistiske.

Vi har i den nye ledelse og bestyrelse, besluttet os for at gøre hvad vi kan for at opretholde vores museum høje standard og videreudbygge vores udstilling med de donationer vi måtte få i 2023.

Formanden og næstformand vil stå for åbningen af museets den 25 og 26 marts 2023 og håber at se mange gæster i disse dage og resten af åbningssæsonen.

Amnesty International i Frøslevlejren Sæson 2023

Amnesty International er en organisation, der blev grundlagt i 1961. Amnesty International arbejder for, at menneskerettighederne, som de er nedskrevet FNs menneskerettighedskonvention, overholdes. Der er afdelinger eller anden aktivitet i ca 150 lande.

10.12 1948 blev **FNs menneskerettighedserklæring** underskrevet. Det skete på et tidspunkt i historien, hvor man kunne se tilbage på en brutal verdenskrig. Der var et stærkt behov for en rettesnor for, hvordan vi har ret til at blive behandlet, og hvordan vi har pligt til at behandle andre.

I år 10.december kan vi markere, at det er 75 år siden FNs Menneskerettighedserklæring blev underskrevet

Vi behøver ikke at se tilbage for at se brutale krige og konflikter. De er her lige nu, -også i vores egen verdensdel. I kølvandet på krige og konflikter følger overtrædelser af en lang række menneskerettigheder og et stort behov for at flere organisationer gør en indsats for at hjælpe.

Vi ser flygtningestrømme fra en lang række lande.

Mange organisationer herunder Amnesty International hjælper, hvor det er muligt, Et stort antal frivillige er med til at gøre en forskel for de mange mennesker, der må flygte fra deres hjem.

Amnesty International i Frøslevlejren er en lille brik i Amnestys arbejde.

Vi informerer om menneskerettighedskonventionens 30 artikler, som er basis for organisationens arbejde og om kampagner, der tager enkelte temaer op.

De nye temaer i sæson 2023 er **Klima og menneskerettigheder**. Den globale opvarmning medfører at flere menneskerettigheder overtrædes –retten til liv, retten til sundhed, retten til at have et sted at bo, retten til vand.

Flere aktivister, der kæmper mod de ødelæggende klimaforandringer er ofte udsat for chikane og forfølgelse.

Et andet stort emne er **Overvågning**. Det har været en del af Amnestys arbejde i en årrække, - nu har vi især fokus på ansigtsscanning og oplysninger om alle os brugere af internettet.

Kvindes rettigheder

Der hersker meget voldelige forhold i **Iran**, hvor mange kvinder protesterer mod at skulle være iført hijab, -mange demonstranter arresteres og straffes med langvarige fængselsdomme og dødsdomme.

I **Afghanistan** er kvinders forhold blevet forværret i meget høj grad. Retten til skolegang og uddannelse er mildest talt begrænset,

Flygtningenes forhold fortsætter vi med at sætte fokus på, med **klimaflygtninge** som et nyt begreb her hos os.

Menneskerettighedskonventionen er der information om og illustrationer af

-ligesom vi fortsat har kampagner mod **dødsstraf og tortur**.

Amnesty har en omfattende udstilling af skulpturer, som vi har lånt af kunstneren **Jens Galschiøt**,- og **Cecilie Castros** relieffer. Skulpturer og relieffer er med til at forstærke indtrykkene af temaernes og kampagnernes indhold.

Vores gæster får muligheden for selv at gøre en forskel, idet vi har underskriftlister til nogle af de igangværende kampagner, -og information om sms aktionerne i **LIFELINE**.

I vores **bogcafe** kan vores gæster købe bøger, -både nye og brugte, og der er mulighed for at handle i vores **Shop in Shop Fairtrade butik**,

-vi sælger Henry Heerups plakat om tortur og Johannes Carstensens plakat om Frøslevlejren/tvangsarbejde,-her har vi kunstnerens originale plakatoplæg.

Vi håber at mange af Frøslevlejrens gæster får lyst til at komme ind i barak W6

til vores udstilling og information om **Amnesty International i Frøslevlejren**

Formand: Mariann Bille, tlf.: 0049 4622 1895 219,

e-post: mariannbille@gmail.com

Kustodekoordinator: Margit Biehl tlf.: 74 67 85 05

e-post: margitbiehl@live.dk

Barak W6 tlf.: 74 67 61 77

Frøslevlejrens Museum

(Nationalmuseet)
Barak H4, H6 og Hovedvagtårnet

Åbningstider:

I februar og november: Tirsdag- søndag 10-15

1. marts - 30. juni: Tirsdag - søndag + helligdage 10-16

1. juli - 31. august: Mandag-søndag 10-16

1. september - 31. oktober: Tirsdag - søndag 10-16

Lukket i december og januar samt mandage (2. påskedag, 2. pinsedag, i juli og august samt mandage i uge 7 og 42 er undtaget)

Entre:

Dagsbillet voksne DKK 75

Børn under 18 år er gratis

Årskort + 1 ledsager DKK 195

Museets permanente udstilling om Frøslevlejren 1944 -1945 er indrettet i den tidligere fangebarak H4 og i lejrens tidligere hovedvagtårn. En del af rummene fremtræder som de så ud i 1944 -1945, mens der i andre er indrettet udstillinger om lejrens historie, herunder deportationerne til koncentrationslejre.

Gennem de bevarede barakker får man et godt indtryk af lejren som den var dengang.

Det er også muligt via Virtual Reality at følge fangen Henning L. Jensens skæbne i det tyske kz-helvede.

Yderligere er der implementeret autentiske lydeffekter både i hovedvagtårnet såvel som i H4.

I Barak H6 er der en permanent udstilling om tiden fra maj 1945 til efteråret 1949, hvor lejren, under navnet Fårhuslejren, var internerings- og straffelejre under retsopgøret efter den 2. verdenskrig.

Daglig leder: Erling Mario Madsen

Museumschef: Morten Teilmann-Jørgensen

Henvendelse - tlf.: 41 20 60 53 E-post: postfroeslevlejren@natmus.dk

Hjemmeside: <https://natmus.dk/museer-og-slotte/froeslevlejrens-museum/>

Barak H1

Beredskabsforbundets informations- og udstillingsbarak

Fri entre

Åben i 2023 fra 1. april indtil 31. oktober kl. 9 - 17

Udstillingen viser redningsberedskabets indsats og arbejde (CB, CBU, CF, Brandvæsen, Falck, Politi, Civilforsvarsforbund, DKB (Danske Kvinders Beredskab og det nuværende Redningsberedskab med videre) opdelt i perioden før 1929 og derefter i 10-års perioder frem til i dag

– en vandring gennem Redningsberedskabets historie –

Udstillingen indeholder oplysninger og illustrationer samt materiel fra alle perioder for at vise beredskabets arbejde og udvikling i Danmark samt det arbejde beredskabet samtidig har deltaget i uden for Danmark - begivenheder i samfundet såvel nationalt som internationalt. Endvidere vises som temaerne: Tyske flygtninge i Danmark 1945-1949 samt Danske Kvinders Beredskabs historie.

Årligt har udstillingen mellem 11.000 og 12.000 besøgende.

Kaffe, te og is kan købes hos kusterne.

Barak H1 - kusterne, tlf.: 74 67 68 87

Formand for bestyrelsen bag Barak H1 er Asger Larsen (HAJ), tlf.: 51 51 52 84, e-post: h1@bbsyd.dk

Overnatning i Frøslevlejren

Barak H1 rummer også en kursusafdeling med 12 gode senge fordelt på 4 værelser, gode køkken- og bade faciliteter og et møde- eller selskabslokale til 40 personer. Her er der mulighed for personer med tilknytning til Redningsberedskabet samt H1 (Barakkens Venner) at leje i kortere eller længere tid til en pris af kr. 150,00 pr. seng pr. nat og kr. 500,00 for mødelokalet (uden overnatning) pr. døgn ekskl. El, der afregnes efter aktuel dagspris.

Henvendelse: Laila Sølvhøj, tlf.: 20 10 41 19. E-post: la.pe@mail.dk

Hjemmeværnsmuseet

Fri entre

Åben i 2023 fra 1. april indtil 31. oktober kl. 9 - 17

Et helt år med skiftende Corona-restriktioner har naturligvis også påvirket Hjemmeværnsmuseet i Barak H 2. På trods af restriktionerne har 2021 været et tilfredsstillende museumsår. Der er registreret godt 11.600 besøgende i museet, hvilket er nogenlunde, som det plejer.

Vi er specielt glade for at vi igen har rigtig mange skoleklasser på besøg.

Der er til åbningen af museet efter vinterpausen i år fremstillet en ny planche om Hjemmeværnets støtte til Ukraine – før krigen brød ud. Et emne som blev mere aktuelt, end vi havde forestillet os.

Henvendelse: Museet tlf.: 74 67 68 38

e-post: museeth2@gmail.com

eller til Anders Hygum Olsen, tlf.: 41 74 68 29.

Hjemmeside: www.hjemmevaernsmuseet.dk

o – O – o

FN Museet i Frøslevlejren

Museet for Danmarks Internationale Indsats

Fri entre

**Åben i 2023 fra 26. marts indtil
31. oktober kl. 9 - 17**

På FN Museet i Barak 46 dokumenteres Danmarks Internationale indsats gennem et væld af fotos, tekster og effekter fra de efterhånden over 70 missioner, hvor den danske soldat har været synlig og bidraget til verdensfreden, ved at gøre en forskel. Museet viser et bredt udsnit af de ting, der omgav soldaten og andre i dagligdagen. Og de efterfølgende hjembragte - nu udstillede souvenirs, er et kært minde om den oplevelse, som det var at være udsendt i international tjeneste.

Museet er på en gang både en historisk fastholdelse af fortiden og samtidig en aktuel dokumentation af nutiden. Museet spænder lige fra udsendelsen af de første Observatører til Mellemøsten i 1948 og til de netop hjemvendte Veteraner fra Libanon, Ukraine og Mali.

Desuden orienteres der på en permanent stand, om Den Danske Brigade, senere Det Danske Kommandos indsats i Tyskland efter krigen. Ses i barak H3. Præsentationen af de mange missioner, understøttes af diasshow og film fra indsatsen.

Henvendelse kan rettes til:

Formand Stig Ødorf, Mob.: 22 69 77 24

e-post: formand@fnmuseet.dk

Hjemmeside: www.fnmuseet.dk

Alex Binneballes Fond

Fondens formål er jævnfør fundatsens § 3 at yde økonomisk støtte til:

1. deltagerne i frihedskampen fra 1940 – 1945, eller på anden måde virke til fordel for disse, således med fortrin for tidligere fanger i Neuengamme lejren, specielt sådanne, der modtager støtte i henhold til lov nr. 475 af 1. oktober 1945 med senere ændringer, og til disses nærmeste pårørende
2. Frøslevlejrens bevarelse, til Frøslevlejrens Museum og til de almennyttige aktiviteter, som lejren til enhver tid måtte huse, og som i videste forstand har rod i frihedskampen 1940 -1945 og lignende nationalt dansk virke

Ansøgninger om økonomisk bidrag skal være formanden i hænde senest 1. marts i året for ansøgningens behandling i Fondsbestyrelsen.

Ansøgning sendes på mail til: binneballe@gmail.com.

Ansøgningerne skal indeholde

Organisationer:

- Formålet med ansøgningen
- Vedtægt/love eller lignende
- CVR.nr. til brug ved donationers indberetning til skattemyndigheden
- Bankforbindelse – bankens navn, bankens reg.nr. og organisations kontonummer

Enkeltpersoner:

- Dokumentation jf. fundatsen § 3a CPR.nr. til brug ved donationers indberetning til skattemyndigheden
- Bankforbindelse – bankens navn, bankens reg.nr. og personens kontonummer.

Fondsbestyrelsens sammensætning 2023:

Formand: Herle Lorenzen Nielsen

Næstformand og sekretær: Erik Hofman Ansø

Kasserer: Søren Thyman Nielsen.

E-mail: binneballe@gmail.com

bygger på det Grundtvig-Koldske skole-, livs-, og menneskesyn. Skolen tilstræber at skabe et miljø, hvor eleven sammen med kammerater og medarbejdere deltager i et fællesskab og en undervisning, baseret på værdier som engagement, troværdighed og tryghed.

Skolen har plads til 120 elever fordelt på en 8. klasse, to 9. klasser og en projektorienteret 10. klasse.

Skolen har 7 linjefag: Teater, dans, musik, film, esport, ridning og lyd og lys.

Skolen er kendt for deres stort opsatte musical, som afholdes hvert forår.

Skolen sender gerne informationsmateriale til interesserede, ligesom vi gerne byder disse på en rundvisning.

*Information: Frøslev Efterskole, forstander Lasse Ovesen tlf. 74 67 66 44,
e-post: post@fle-skole.dk*

Adresser vedrørende Frøslevlejren

Alex Binneballes Fond

Formand: Herle Lorenzen Nielsen, Byvej 14, Ballum, 6261 Bredebro, tlf.: 30 48 65 20, e-post: binneballe@gmail.com

Den selvejende institution D.s.i. Frøslevlejren

Henvendelse: Kulturkonsulent Pernille Knudsen, Aabenraa Kommune, Skelbækvej 2, 6200 Aabenraa, tlf.: 21 31 39 24 e-post: froslevlejren@aabenraa.dk Hjemmeside: www.froslevlejren.dk

Barak H1, Redningsberedskab

Formand: H.A.J. Larsen, Hovedvejen 26, Vollum, 6261 Bredebro, tlf.: 51 51 52 84 e-post: asger.larsen@stofanet.dk

Barak H2, Hjemmeværnsmuseet

Henvendelse: Museet tlf.: 74 67 68 38 eller Anders Hygum Olsen tlf.: 41 74 68 29, e-post: museeth2@gmail.com

Barak 46, FN-museet

Formand: Stig Ødorf, Rolighedsparken 48,3060 Espergærde, tlf.: 22 69 77 24 e-post: formand@fnmuseet.dk

Barak W6, Amnesty International

Formand: Mariann Bille, tlf.: 0049 4622 1895219, e-post: mariannbille@gmail.com

Frøslev Efterskole

Forstander: Lasse Ovesen, Lejrvejen 85, 6330 Padborg, tlf. 74 67 66 44 e-post: post@fle-skole.dk

Frøslevlejrens Museum (Nationalmuseet)

Daglig leder: Erling Mario Madsen

Museumschef: Morten Teilmann-Jørgensen

Tlf.: 41 20 60 53 e-post: postfroslevlejren@natmus.dk

Hjemmeside: <https://natmus.dk/museer-og-slotte/froslevlejrens-museum/>
Lejrvejen 83, H6, 6330 Padborg

Foreningen Frøslevlejrens Venner

Formand: H.A.J. Larsen, Hovedvejen 26, Vollum, 6261 Bredebro, tlf.: 51 51 52 84 e-post: asger.larsen@stofanet.dk

Udsendelsen af "Nyt fra Frøslevlejren"
– nr. 106 er sponsoreret af

FORSIKRING

Afsender:

Foreningen Frøslevlejrens Venner
v/formanden H.A.J. Larsen
Hovedvejen 26, Vollum
6261 Bredebro

CVR nr. 20 06 30 41

ISSN: 1603-9009

e-post: mail@froeslevlejrensvenner.dk

Hjemmeside: www.froeslevlejrensvenner.dk

Bankforbindelse: Tønder Sparekasse Reg.nr. 9828 konto nr.
8850515663

Medlemskontingent: 175 kroner per år

Redaktion:

Frøslevlejrens Venners bestyrelse i samarbejde med
Den selvejende institution D.s.i. Frøslevlejren.

Redaktør: H.A.J. Larsen (ansv.)

Tryk: toptrykgrafisk

Buskmosevej 4 - 6300 Gråsten

Farverne i

Nyt fra Frøslevlejren – nr. 106

er sponsoreret af

toptrykgrafisk

Næste udgave af "Nyt fra Frøslevlejren" er planlagt udsendt ultimo marts 2024. Indlæg bedes sendt som vedhæftet fil i WORD (.doc - eller .docx format), husk eventuelle ændringer i åbningstider, telefonnumre m.v. Vedhæftede billeder: digitale i minimum 300 dpi. Indlæg bedes sendt til H.A.J. Larsen,
e-post: asger.larsen@stofanet.dk, inden den **15. februar 2024**.